

Sygn. akt II Ca 259/16

POSTANOWIENIE

Dnia 5 maja 2016 r.

Sąd Okręgowy w Kielcach Wydział II Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Cezary Klepacz

Sędziowie: SSO Sławomir Buras

SSO Rafał Adamczyk (spr.)

Protokolant: starszy protokolant Beata Wodecka

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 5 maja 2016 r. sprawy

z wniosku Z. W.

z udziałem R. Ł. (1), M. Ł. (1), A. Ł., K. Ł. (1), J. Ł. (1), K. Ł. (2), S. Ł. (1), E. Ł., Starosty (...), Skarbu Państwa - Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad, D. Ł., P. G., T. G., W. K., B. B., M. Ł. (2), K. S., J. Z., M. Ł. (3), E. T. (1), K. K., A. K., Z. C. (1)

o stwierdzenie nabycia własności nieruchomości przez zasiedzenie i stwierdzenie nabycia własności nieruchomości przez posiadacza samoistnego

na skutek apelacji uczestniczki M. Ł. (3)

od postanowienia Sądu Rejonowego w Jędrzejowie

z dnia 19 listopada 2015 r. sygn. akt I Ns 404/15

postanawia: odrzucić apelację i zasądzić od M. Ł. (3) na rzecz Z. W. kwotę 600 (sześćset) złotych tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

II Ca 259/16

UZASADNIENIE

Z. W. domagała się stwierdzenia, że J. i S., małżonkowie Ł. nabyli z dniem 23 października 2003 r. przez zasiedzenie własność nieruchomości położonej w W., oznaczonej jako działka nr (...) o powierzchni 0,2475 ha. Uczestnicy: A. Ł., J. Z., P. G., K. S., W. K., T. G., B. B. i R. Ł. (1) nie sprzeciwiali się wnioskowi Z. W..

Uczestnicy E. Ł. i M. Ł. (2) wnieśli o oddalenie żądania Z. W., a nadto złożyli wniosek o stwierdzenie, że Z. Ł. (1) i Z. Ł. (2) z dniem 4 listopada 1971 r. stali się nieodpłatnie, z mocy prawa właścicielami nieruchomości oznaczonej jako działka nr (...) o powierzchni 0,2475 ha, położonej w W.. Uczestnicy J. Ł. (1) i M. Ł. (3) sprzeciwiali się wnioskowi Z. W., a poparli wniosek E. Ł. i M. Ł. (2).

Uczestnicy: A. Ł., J. Z., P. G., K. S., W. K., T. G., B. B. i R. Ł. (1) sprzeciwili się wnioskowi M. Ł. (2) i E. Ł..

Uczestnik Skarb Państwa - Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad nie sprzeciwiał się wnioskowi Z. W., pod warunkiem stwierdzenia nabycia własności nieruchomości najpóźniej z dniem 24 września 2012 r., z uwagi na nabycie własności tej nieruchomości przez Skarb Państwa.

Postanowieniem z dnia 19 listopada 2015 r. Sąd Rejonowy w Jędrzejowie stwierdził, że J., syn S. i S. oraz S., córka S. i M. - małżonkowie Ł. stali się z dniem 24 października 2003 r. przez zasiedzenie współwłaścicielami, na zasadzie wspólności ustawowej małżeńskiej, nieruchomości położonej w W., oznaczonej jako działka nr (...) o powierzchni 0,2475 ha, na mapie zaewidencjonowanej w Starostwie Powiatowym w J. za nr(...), pochodzącej z księgi hipotecznej pn. (...) do pkt(...)(punkt I); oddalił wniosek E. Ł. i M. Ł. (2) o stwierdzenie nabycia własności nieruchomości przez posiadacza samoistnego (punkt II); zasądził solidarnie od E. Ł., M. Ł. (2), M. Ł. (3), Z. C. (1) i J. Ł. (1) na rzecz wnioskodawczyni Z. W. kwotę 1217 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania (punkt III); orzekł, że uczestnicy R. Ł. (1), M. Ł. (1), A. Ł., K. Ł. (1), K. Ł. (2), S. Ł. (1), Starosta (...), Skarb Państwa - (...), D. Ł., P. G., T. G., W. K., B. B., K. S., J. Z., E. T. (1), K. K., A. K. ponoszą koszty postępowania związane ze swym udziałem w sprawie (punkt IV) (k. 255).

Sąd pierwszej instancji ustalił, że właścicielem działki o powierzchni 0,2475 ha, oznaczonej aktualnie numerem (...), położonej w W. był S. Ł. (2). Działka ta była oznaczona uprzednio numerem (...) i pochodzi z księgi hipotecznej pn. (...). S. Ł. (2) nabył tę działkę od Skarbu Państwa na mocy dekretu PKWN z 1944 r. Na dzień 19 lipca 2013 r. w ewidencji gruntów co do działki nr (...) byli ujawnieni jako władający po 1/2 części Z. Ł. (1) i J. Ł. (2). Działka nr (...) o powierzchni 0,2475 ha, położona w W. stanowi aktualnie własność Skarbu Państwa, w zarządzie Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad, na mocy ostatecznej decyzji Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z dnia 24 września 2012 r.,(...) utrzymującej w mocy decyzję Wojewody (...) z dnia 2 maja 2012 r., znak (...)Na nieruchomości oznaczonej jako działka nr (...) (...)znajdował się fundament domu, wybudowany przed 1970 r. Pozostała część działki nie była zabudowana. W dniu 16 kwietnia 1970 r. Z. Ł. (1) podpisał oświadczenie, w którym wskazał, że zrzeka się na rzecz J. Ł. (2) „zaczętej budowy domu”. Z. Ł. (1) pracował jako kierowca, a jego żona Z. Ł. (2) była zatrudniona w restauracji, mieszkali w K., nie pracowali nigdy jako rolnicy, nie posiadali nigdy żadnego gospodarstwa rolnego i nie uprawiali rolniczo w dacie 4 listopada 1971 r. działki oznaczonej nr (...) (...)położonej w W.. Z. Ł. (1), syn S. i S. zmarł 23 października 1973 r. Pozostawił po sobie żonę Z. Ł. (2) (obecnie C.) oraz synów E. Ł. i M. Ł. (2). Po śmierci Z. Ł. (1), jego żona Z. Ł. (2) (C.) nie przyjeżdżała do W., nie domagała się wydania jej działki nr (...) (...)nie płaciła podatku od tej nieruchomości. (...) Z. Ł. (1) przyjeżdżali na nieruchomość sporadycznie, aby odwiedzić babcię S. Ł. (3), nie zajmowali się nigdy działką nr (...) (...) jak właściciele, nie domagali się jej wydania już jako osoby dorosłe, nie płacili podatków od tej nieruchomości. E. Ł. na działce nr (...) (...) był ostatni raz w dniu pogrzebu S. Ł. (3), a M. Ł. (2) w 1985 r. Działką nr (...) o powierzchni 0,2475 ha od daty śmierci Z. Ł. (1) zajmowali się wyłącznie J. Ł. (2) z żoną S.. Z biegiem lat w pracach na tej działce pomagały im dzieci. J. Ł. (2) i S. Ł. (2) na niezabudowanej części działki nr (...) (...) prowadzili uprawy rolne, kosili teren wokół fundamentów, wypasali krowy. Opłacali podatek od nieruchomości, łącznie z podatkiem od ich własnej nieruchomości, mimo że w nakazach płatniczych figurował co do działki nr (...) (nr (...) Z. Ł. (1). Taki stan trwał do śmierci J. Ł. (2). Sąsiedzi uważali J. i S. Ł. (2) za właścicieli działki nr (...) (...)Żadne z rodzeństwa J. Ł. (2) nie domagało się wydania im części działki nr (...) (...) czy też spłaty. Do S. Ł. (3) przyjeżdżał w odwiedziny A. Ł., nie zajmował się jednak działką nr (...) (...) S. Ł. (3) mieszkała na sąsiedniej nieruchomości, ale nie zajmowała się działką nr (...) (...)S. i S. Ł. (2) nie żyją. Mieli oni dzieci: J. Ł. (2), A. Ł., Z. Ł. (1), M. Ł. (4), K. Ł. (1), J. Ł. (3), R. Ł. (2). R. Ł. (2) zmarł jako niemowlę. J. Ł. (3) zmarł w 2009 r., pozostawił żonę M. Ł. (3) oraz dzieci: J. Ł. (1), K. Ł. (2), S. Ł. (1), E. T. (2) i K. K.. J. Ł. (2) zmarł w 2004 r., a jego żona S. Ł. (2) w 2013 r. Pozostawili dzieci: Z. W., R. Ł. (1), T. G., M. Ł. (1), J. Z., B. B., K. S., W. K. i P. G.. M. Ł. (4) zmarł, pozostawiając dzieci A. K. i D. Ł.. Postanowieniem z dnia 30 września 2014 r. Sąd Rejonowy w Jędrzejowie w sprawie sygn. akt I Ns 851/13 oddalił wniosek R. Ł. (1) o stwierdzenie, że J. i S., małżonkowie Ł. stali się z dniem 4 listopada 1971 r. właścicielami nieruchomości położonej w W., oznaczonej jako działka nr (...) o powierzchni 0,2475 ha. W uzasadnieniu postanowienia wskazano, iż nie zostało udowodnione, aby J. Ł. (2) w dacie 4 listopada 1971 r. był samoistnym posiadaczem nieruchomości objętej wnioskiem, a nadto podniesiono, że umowa z 1970 r. nie była faktycznie wykonywana. Postanowieniem z dnia 18 lutego 2015 r. Sąd Okręgowy w Kielcach oddalił apelację R. Ł. (1) od postanowienia z dnia 30 września 2014 r.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy uznał, że wniosek E. Ł. i M. Ł. (2) o stwierdzenie, iż Z. Ł. (1) i Z. Ł. (2) z dniem 4 listopada 1971 r. nabyli nieodpłatnie z mocy prawa własność nieruchomości oznaczonej jako działka nr (...) (...) położonej w W. nie zasługuje na uwzględnienie, bowiem Z. Ł. (1) i Z. Ł. (2) (C.) nie byli w tej dacie samoistnymi posiadaczami wymienionej nieruchomości, co wynika z wiarygodnych zeznań wnioskodawczyni i uczestników J. Z., R. Ł. (1), B. B., P. G., W. K., K. S., A. Ł.. Ponadto, gdyby Z. Ł. (1) i Z. Ł. (2) byli samoistnymi posiadaczami wskazanej nieruchomości, to wystąpiliby o nadanie im tytułu własności w administracyjnym postępowaniu uwłaszczeniowym. Sąd pierwszej instancji podkreślił, że w dacie 4 listopada 1971 r. Z. Ł. (1) i Z. Ł. (2) nie byli rolnikami, a działka nr (...) (...) nie wchodziła w skład ich gospodarstwa rolnego, pracowali oni poza rolnictwem, mieszkali w K., nie mieli żadnego gospodarstwa rolnego, zatem nie spełnili oni najistotniejszych przesłanek z art. 1 ustawy z dnia 26 października 1971 r. o uregulowaniu własności gospodarstw rolnych (Dz. U. nr 27, poz. 250, ze zmianami). W ocenie Sądu Rejonowego, zasadny był natomiast wniosek Z. W. o stwierdzenie, że J. i S., małżonkowie Ł. nabyli z dniem 24 października 2003 r. przez zasiedzenie własność nieruchomości położonej w W., oznaczonej jako działka nr (...) o powierzchni 0,2475 ha. Zdaniem Sądu pierwszej instancji, wiarygodne zeznania wnioskodawczyni i uczestników: J. Z., R. Ł. (1), B. B., P. G., W. K., K. S., A. Ł., a także świadków J. S., G. P., W. N. i M. Ł. (5) dowodzą, iż J. i S. Ł. (2) byli samoistnymi posiadaczami nieruchomości objętej wnioskiem od daty śmierci Z. Ł. (1), tj. od 23 października 1973 r. To J. i S. Ł. (2) uprawiali teren poza fundamentami i wokół nich, dbali o teren „w fundamentach”, wypasali tam zwierzęta, a także płacili podatki, mimo że w nakazach płatniczych figurował nadal Z. Ł. (1). Osoby obce dla rodziny Ł., w tym i były wójt gminy W., uważali J. i S. Ł. (2) za właścicieli wskazanej nieruchomości, za jej gospodarzy. Jak zeznała Z. C. (2) (uprzednio Ł.), od czasu śmierci męża, ona i jej synowie nie zgłaszali żadnych pretensji do działki nr (...) (...) nie interesowali się tą nieruchomością i nie płacili podatków od niej. W. N., jako sołtys wsi, odbierała przede wszystkim podatek od J. Ł. (2) lub S. Ł. (2), a tylko kilka razy od S. Ł. (3). J. i S. Ł. (2) - wobec postawy Z. C. (1), a potem jej synów, gdy stali się pełnoletni, a także pozostałych dzieci S. i S. Ł. (2) - od śmierci Z. Ł. (1) mieli prawo czuć się wyłącznymi samoistnymi posiadaczami nieruchomości objętej wnioskiem, a ich wola władania tą nieruchomością jak właściciele przejawiała się w faktycznych czynnościach podejmowanych w stosunku do niej, co potwierdzili nie tylko wnioskodawczyni i wskazani wcześniej uczestnicy, ale też świadkowie W. N., G. P. i J. S., czyli osoby obce dla wszystkich zainteresowanych. Sąd uznał, że umowa, oświadczenie Z. Ł. (1), nie miały znaczenia dla rozstrzygnięcia w sprawie z wniosku Z. W., bowiem oświadczenie to pochodziło z 1970 r., a Sąd ustalił początek spokojnego okresu samoistnego posiadania nieruchomości w złej wierze na dzień 23 października 1973 r., natomiast nabycie własności w drodze zasiedzenia nastąpiło z upływem 30 lat od tej daty, czyli z dniem 24 października 2003 r. - stosownie do art. 172 § 2 k.c.

Jako podstawę rozstrzygnięć o kosztach postępowania w zakresie wniosków Sąd Rejonowy wskazał - odpowiednio - art. 520 § 2 k.p.c. i art. 520 § 1 k.p.c. (k. 260 - 265).

Uczestniczka M. Ł. (3) wniosła apelację od powyższego postanowienia. Zaskarżyła orzeczenie Sądu Rejonowego w całości. Domagała się zmiany postanowienia Sądu pierwszej instancji i stwierdzenia, że własność nieruchomości oznaczonej jako działka nr (...) nabyli Z. Ł. (1) i Z. Ł. (2) z dniem 4 listopada 1971 r. - zgodnie z wnioskiem E. Ł. i M. Ł. (2). W uzasadnieniu apelacji podniosła, iż umowa napisana przez Z. Ł. (1) w dniu 16 kwietnia 1970 r. budzi zastrzeżenia i powinna być zbadana przez grafologa. J. Ł. (2) uzyskał akt własności ziemi na przedmiotową nieruchomość w 1977 r., ale nastąpiło to bez podstawy prawnej. Zarówno Z. i Z. Ł. (2), jak i J. i S. Ł. (2) w dacie 4 listopada 1971 r. byli robotnikami. Działką nr (...) J. zajmował się dopiero po śmierci matki w 1991 r. (k. 282 - 283, 299).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja uczestniczki M. Ł. (3) podlegała odrzuceniu.

Podmiotami uprawnionymi do wniesienia w postępowaniu cywilnym apelacji bądź zażalenia są strony i uczestnicy postępowania przed sądem pierwszej instancji, na rzecz których, przeciwko którym i z udziałem których toczyło się to postępowanie. Nie można jednak przyjąć, iż samo uczestnictwo w postępowaniu daje legitymację do wniesienia apelacji od każdego wydanego przez sąd rozstrzygnięcia co do istoty sprawy. Zasadę, że zaskarżenie może nastąpić tylko przez osobę uprawnioną uzupełnia bowiem przesłanka dopuszczalności zaskarżenia orzeczeń w postaci interesu prawnego. Pierwsza z nich wskazuje osobę uprawnioną do zaskarżenia orzeczenia, druga natomiast określa zakres,

w jakim zaskarżenie przez tę właśnie osobę jest dopuszczalne. Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 25 czerwca 2009 r., III CZP 36/09, OSNC 2010/2/24, interes prawny zachodzi w wypadku pokrzywdzenia (gravamen), polegającego w klasycznym ujęciu na niezgodności orzeczenia z żądaniem zgłoszonym przez stronę. Interes prawny w omawianym znaczeniu oznacza obiektywną, tj. wywołaną rzeczywistym naruszeniem lub zagrożeniem określonej sfery prawnej, potrzebę uzyskania określonej treści rozstrzygnięcia. Z wniosków apelacyjnych i uzasadnienia apelacji wynika, że M. Ł. (3) kwestionuje oddalenie wniosku E. Ł. i M. Ł. (2) o stwierdzenie, iż Z. Ł. (1) i Z. Ł. (2) nabyli z mocy prawa z dniem 4 listopada 1971 r. na współwłasność nieruchomości położoną w W., oznaczoną jako działka nr (...) o powierzchni 0,2475 ha. Skarżąca domaga się zmiany tego orzeczenia i uwzględnienia wniosku E. Ł. i M. Ł. (2) - synów Z. Ł. (1) i Z. Ł. (2). Apelacja nie została zatem wniesiona w interesie M. Ł. (3) (bratowej Z. Ł. (1)), lecz wyłącznie w interesie uczestników E. Ł. i M. Ł. (2), którzy sami tego nie uczynili. Warunkiem dopuszczalności wniesienia przez skarżącą apelacji w powyższym kształcie byłoby wykazanie przez uczestniczkę interesu prawnego w rozumieniu art. 510 § 1 k.p.c. w żądaniu stwierdzenia nabycia własności nieruchomości na rzecz wskazanych przez nią osób. Z. Ł. (1) i Z. Ł. (2) nie są poprzednikami prawnymi M. Ł. (3) (zarówno w sensie następstwa ogólnego, jak też szczególnego). Brak jest podstaw do przyjęcia, aby M. Ł. (3) mogła doznać uszczerbku prawnego na skutek wydania przez Sąd Rejonowy zaskarżonego rozstrzygnięcia, gdyż nie zwiększyło ono obowiązków uczestniczki w sferze prawnej, ani nie zmniejszyło jej uprawnień. Orzeczenie to w niczym nie krzywdzi M. Ł. (3), po jej stronie nie nastąpiła utrata jakiegokolwiek korzyści prawnej. Uczestnik postępowania nie jest uprawniony do wniesienia środka odwoławczego wyłącznie na korzyść innego uczestnika postępowania (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 kwietnia 1997 r., I CKN 57/97, OSNC 1997/11/166; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 października 2010 r., III CZ 39/10, LEX nr 1383282). Pokrzywdzenie orzeczeniem (gravamen) jest przesłanką dopuszczalności środka zaskarżenia, chyba że interes publiczny wymaga merytorycznego rozpoznania tego środka (zob. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 15 maja 2014 r., III CZP 88/13, OSNC 2014/11/108). Nieuwzględnienie zgłoszonego przez skarżącą w apelacji wniosku o stwierdzenie nabycia własności nieruchomości przez Z. Ł. (1) i Z. Ł. (2) nie narusza interesu publicznego. Prawa do tej nieruchomości zostały uregulowane na rzecz J. Ł. (2) i S. Ł. (2) w drodze stwierdzenia nabycia własności przez zasiedzenie, zatem funkcja ochronna postępowania cywilnego nie doznała uszczerbku (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 11 czerwca 2015 r., III CZP 112/14, OSNC 2015/11/127).

Biorąc powyższe pod uwagę, Sąd Okręgowy na podstawie art. 370 k.p.c. w związku z art. 373 k.p.c. i art. 13 § 2 k.p.c. odrzucił apelację uczestniczki M. Ł. (3).

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 520 § 3 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. Interesy wnioskodawczyni Z. W. i uczestniczki M. Ł. (3) były sprzeczne. Pomiędzy wnioskodawczynią i uczestniczką istniała wyraźna kontradycja co do postulowanego wyniku sprawy, gdyż Z. W. oczekiwała uwzględnienia wniosku o stwierdzenie, że J. i S., małżonkowie Ł. nabyli z dniem 23 października 2003 r. przez zasiedzenie własność nieruchomości położonej w W., oznaczonej jako działka nr (...) o powierzchni 0,2475 ha oraz oddalenia wniosku o stwierdzenie, iż Z. Ł. (1) i Z. Ł. (2) z dniem 4 listopada 1971 r. stali się nieodpłatnie, z mocy prawa współwłaścicielami tej nieruchomości, natomiast będąca w opozycji uczestniczka – domagała się oddalenia pierwszego wniosku i uwzględnienia drugiego (por. uzasadnienie orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 3 grudnia 1959 r., 2 CR 859/58, OSN 1961, nr 2, poz. 45; uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 19 listopada 2010 r., III CZ 46/10, OSNC 2011/7-8/88; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 lipca 2012 r., II CZ 86/12, LEX nr 1228797). Podobna sytuacja, związana już tylko z żądaniem uregulowania własności nieruchomości rolnej, miała miejsce w postępowaniu apelacyjnym. Uczestniczka M. Ł. (3) przegrała sprawę w drugiej instancji, w związku z tym została zobowiązana do zwrotu poniesionych przez wnioskodawczynię Z. W. kosztów postępowania apelacyjnego, na które złożyło się wynagrodzenie pełnomocnika wnioskodawczyni w kwocie 600 zł, wynikające z § 8 pkt 1 w związku z § 5, § 6 pkt 5 i § 13 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r., poz. 461, ze zmianami) w związku z § 21 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1800).